

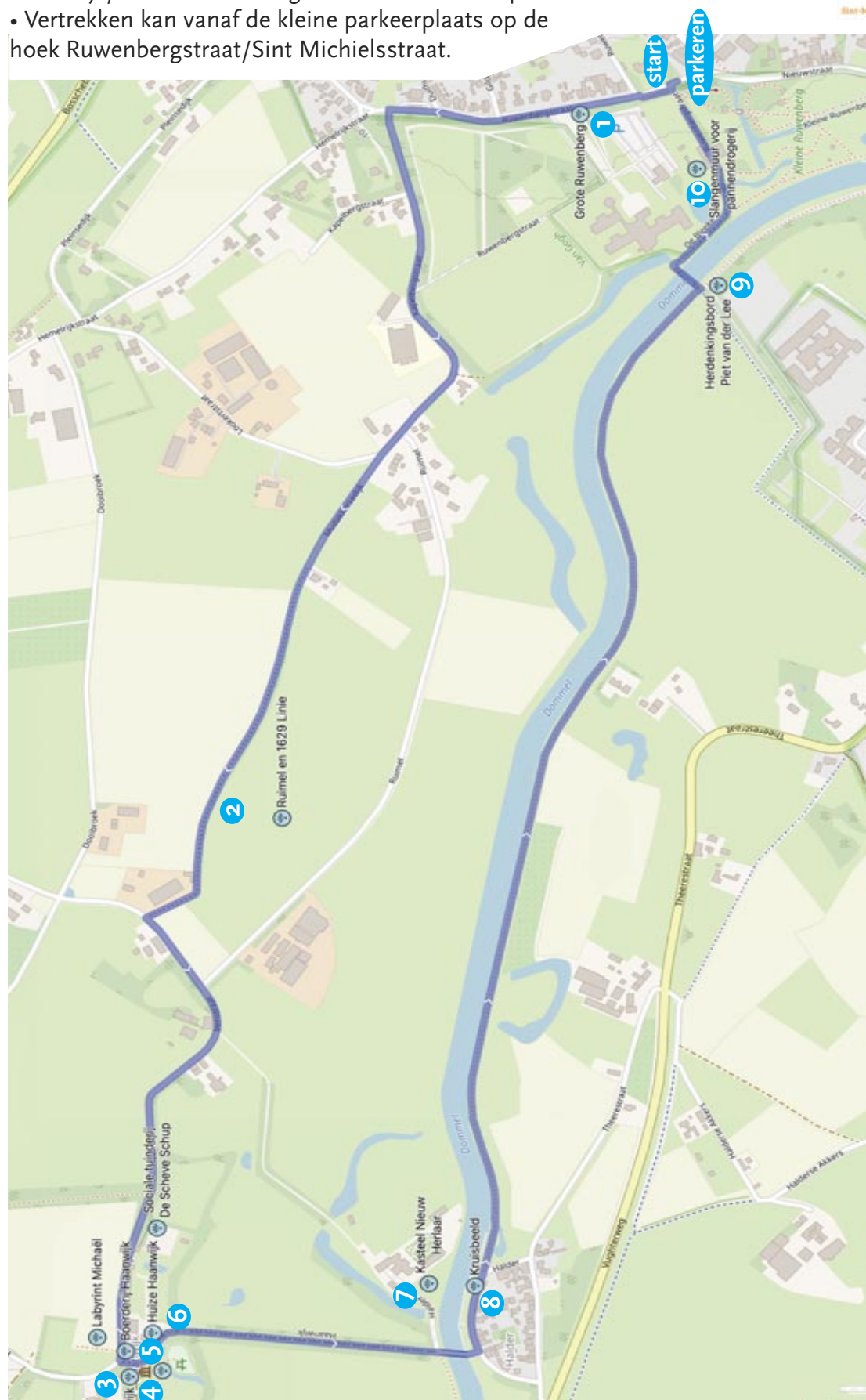
lange Dommel-wandeling

Een wandeling van 5,5 km

met een stuk langs de Dommel van Halder naar Sint-Michielsgestel.

De wandeling heeft een (tegenovergestelde) overlap met de Haanwijk/Halder-wandeling. • Over onverharde paden.

• Vertrekken kan vanaf de kleine parkeerplaats op de hoek Ruwenbergstraat/Sint Michielsstraat.

- 1 - **De Grote Ruwenberg** is een landgoed daterend uit de 14e eeuw en was een leengoed van de Heren van Herlaar. De kern wordt nog steeds gevormd door een adellijke behuizing met kasteelachtige elementen, zoals een zeskantige toren met mechanisch uurwerk uit naar vermoed 1537. In 1852 kwam er een einde aan de particuliere bewoning en werd er een internaat met school gesticht onder leiding van de fraters van Tilburg. In 1989 werd het complex verkocht, werden de inter-naatsgebouwen gesloopt en het gebied getransformeerd tot een groot conferentie- en hotelcomplex.

- 2 - Als je wandelt over **de Mudakkersedijk** dan loop je in een historisch gebied. De Romeinen leefden hier en noemden het gebied **Rumelacha**. Destijds werd Halder *Tadia* genoemd en Gemonde *Gaimunda*. De wijk Theereheide is naar *Tadia* vernoemd. In of rond 1679 werd hier de altaarsteen van Ruimel gevonden. Deze steen werd mogelijk rond 40 na Christus door Flavus, een bestuurder uit de Romeinse tijd van Bataafse afkomst, geofferd aan Hercules Magusanus, de Bataafse oppergod. Een replica staat in museum Romeins Halder. Het origineel is in het museum van Oudheden in Leiden. Aan het einde van de dijk over de Venstraat loop je parallel aan de 1629 Linie: de dijken-vestingwerken, die onder Frederik Hendrik werden aangelegd om 's-Hertogenbosch te veroveren.

- 3 - Een **vrijstaand bakhuis** in het centrum van het gehucht werd vaak door meerdere families gebruikt. Hierdoor hoefde het bakhuis niet steeds opnieuw opgestookt te worden en bleef de oven warm. Zo waren er minder takkenbossen – mutserds of mutsaards – nodig. Waarschijnlijk stamt het bakhuis uit dezelfde periode als de boerderij.

- 4 - In het gebouw huist het **Museum Romeins Halder**. Het gebied van Halder ligt middenin het stroomgebied van de Dommel dat in de Romeinse tijd grote veranderingen onderging. Invloeden vanuit het Romeinse rijk drongen door in het oude Brabantse land. Een belangrijke nederzetting was hier gesitueerd. Er werd aardewerk geproduceerd met behulp van een draaischijf en een heteluchtoven, technieken die vóór de komst van de Romeinen onbekend waren in deze streek. Ook zijn er hier munten, sieraden, glaswerk en aardewerk gevonden. Al deze vondsten zijn samen-gebracht in Museum Romeins Halder.

- 5 - **Wapenschildsteen** bij boerderij Haanwijk
Op de poort naar de binnenplaats van 't Haantje is op

een wapenstein het familiewapen van de familie Sweerts de Landas aangebracht met als datum 1681.

6

- 6 - Huis Haanwijk. Het landhuis werd in 1649 gebouwd op een hoge plaats in een verder moerassige omgeving door Jacob Sweerts (of Zuerius) de Landas. Hij behoorde tot een familie van wol- en lakenhandelaren. De muur-ankers in het gebouw geven nog het bouwjaar aan en ook de knotlindes vóór het huis zouden uit die tijd stammen. In 1984 werd het landgoed verkocht aan Brabants Landschap. In 2018 werd het hoofdhuis gerestaureerd en in 2023 volgden de bijgebouwen.

7

- 7 - Het kasteel Nieuw-Herlaar werd gebouwd einde van de 14e eeuw. In 1791 werd het toen vervallen kasteel afgebroken, behalve de 8 kantige toren. In 1799 werd het gekocht voor het Bosch diocees (voorloper van het nieuwe bisdom Den Bosch) en werd het groot seminarie hierin gehuisvest. Het seminarie vertrok in 1839 naar een nieuwgebouwd seminarie in Haaren bij Oisterwijk.

In 1840 werd het Doofstommen Instituut van Gemert naar Nieuw-Herlaar verplaatst, waar het tot 1909 zou blijven. Hierna werd Nieuw-Herlaar gebruikt als klooster voor Franse zusters Benedictinessen van 1911 tot 1919. Daarna bewoonden Weense zusters samen met de Paters van de Sociëteit van Afrikaanse missiën tot omstreeks 1955 Nieuw-Herlaar. Van 1956 tot 1970 vestigde de Godshuizen zich er voor de verpleging van zwakbegaafde kinderen. Hierna werd het gebouw een 'Kinderkasteel' tot 2006. Het kasteel kwam daarna in private handen.

8

- 8 - Het kruisbeeld van Halder werd in 1963 door Halderse bewoners aan de te bouwen Christofoorckerk geschonken. Na afbraak van de kerk werd dit kruisbeeld op 13 mei 2000 opnieuw in Halder geplaatst.

- 9 - Je loopt langs de Dommel verder (naar de Ruwenberg)

9

Beste voorbijganger,

U staat hier in de buurt van een historische plaats. Op vrijdag 8 september 1944 vond in de rivier de Dommel een tragisch ongeluk plaats waarbij de 28-jarige verzetsstrijder Piet van der Lee uit Vinkel om het leven kwam.

Hij was kort daarvoor, op weg naar een verzetsactie, met vijf medeverzetsstrijders van de KP (knokploeg) Margriet in een vuurgevecht verwikkeld geraakt met een Duitse patrouille. De zes mannen wisten allen uit handen van de vijand te blijven. Vijf leden van de groep vluchtten in de richting van het Instituut voor Doven en via de achterzijde van het Instituut kwamen ze terecht bij de Dommel. De enige mogelijkheid om aan de Duitsers te ontkomen was de rivier over te steken. Elkaar helpend probeerden zij zich in veiligheid te brengen, maar tijdens die poging verdween Piet van der Lee plotseling onder water en verdronk.

Pietus Gerardus van der Lee
1916 - 1944

Om zijn nagedachtenis levend te houden, maar ook als herinnering aan al die doppers Nederlanders mannen en vrouwen in het verzet, werd hier op 8 september 2000, de Beste stelling van Piet van der Lee, deze plaquette geplaatst door zijn familie en familievereniging 'De Heerlijkheid Ruinen' uit Sint-Michielsgestel.

De Heerlijkheid
Ruinen

Herdenkingsplaquette voor verzetsstrijder Piet van der Lee en daartegenover een herdenkingsplaquette ter herinnering aan de omgekomen bemanning van een neergestorte Short Stirling.

10

- 10 - Hier zie je een oorspronkelijke **slangenmuur**, een slingerend gebouwde muur met hier de bedoeling windvrije, zonnige plekjes te creëren om dakpannen te drogen. Slangenmuren werden elders meestal gebruikt om fruit (druiven e.a.) tegen te laten groeien.

